

Η ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

ΖΩΗ Η ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΗ

‘Ο γάμος τής Ζωής με τόν άρχιο Μιχαήλ. ‘Η στέψις του σε αυτοκράτορα ! ‘Ο Πατριάρχης καλείται έπειγόντως στο πλάτι. ‘Η δωροδόκησις του. ‘Ο ρόλος του ένδούχου ‘Ιωάννου. ‘Η Ζωή περιορίζεται σε γυναικωνίτη της. Ταπεινώσεις και έξευτελισμοί τής αυτοκρατορίας. ‘Η άποστροφή του συζύγου της. ‘Η τύψεις βασανίζουν τόν Μιχαήλ. Πώς ήρτησε ν’ αυτοτιμωρηθί. ‘Ο αυτοκράτωρ γίνεται μοναχός ! ‘Ο θάνατός του. ‘Η υιοθέτησις του άνεψιού του. Μιχαήλ ό Καλαφάτης, ό άχάριστος κλπ. κλπ.

III

Είδαμε πού προηγούμενο φύλλο τούς έρωτας καί τά σκάνδαλα τής θραίας, μά πολύ προσημνημένης πειά στην ήλικία, αυτοκρατορίας του Βυζαντίου Ζωής, καί πώς ή γυναίκα αυτή γιά να ξεφορτωθί τόν σύζυγό της, τόν ένάρετο αυτοκράτορα Ρωμανό, έδωσε στο τέλος καί τόν έδολοφόρησαν.

‘Η Ζωή, άμέσως μετά τόν θάνατο του Ρωμανού, ένα μόνο πράγμα σκέλετοσθε: Πώς να ξεσκαλίση τόν θρόνο στο φίλο της Μιχαήλ, κάκοντις τόν σύζυγό της. Τού κάκον οι παλαιοι αιώνοι τού πατέρα της την ξεφορξάν να σκεφθί λίγο πριν τόν άποφασίση αυτό καί να διαλέξη ός νέο σύζυγο έναν άντρα αξιο καί ύψηλής καταγωγής. Αύτη δέν ήθελε ν’ άκούση τίποτε. ‘Από την άλλη μεριά, ό έννοχος ‘Ιωάννης, ό αδελφός του Μιχαήλ, την έπίεζε νά σπειση: ‘Εμιάστε όλοι χαμένοι, τής έλεγε, άν άργήσετε στο νέο σας γάμο...»

‘Ετσι ή Ζωή, χωρίς νά περικμένη πειά, τή νύχτα τής Μεγάλης Πέντης προς τή Μεγάλη Παρασκευή, δυό μέρες μετά τή δολοφονία του συζύγου της, κάλεσε στο παλάτι τόν άδωιο Μιχαήλ. Τού φησε άμέσως την αυτοκρατορική πορφύρα, τού έδωσε τόν στέμμι στο κεφάλι, τόν εκάθισε στο θρόνο, εκάθισε καί αύτη δίπλα του καί διάταξε όλους τούς αιώλους νά τόν άναγκώσουν ός νόμιμο αυτοκράτορά τους: ‘Ο Πατριάρχης, κληθείς έσπευσμένως στο παλάτι, έτασε καί αυτός σε λίγο, νομιόντας πώς διί συναντούσε σ’ αυτό τόν Ρωμανό. ‘Αντί αυτού, βρήκε στη θέσι του, στο Μεγάλο Χριστό Τρικλίριο, τόν Μιχαήλ καί τή Ζωή, με μεγάλες στολές. Μόλις τόν είδε ή αυτοκράτειρα, τού ζήτησε νά άναγνώσθη άμέσως τόν γάμο της, με τόν νέο αυτοκράτορα. Στην αρχή ό άνώτατος αυτός κληρικός έδίστασε νά πραγματοποιήση τή σκανδαλώδη αύτη έννοια. Τότε ή Ζωή, γιά νά τόν πειση, τού προσέφερε πενήντα λίτρες χρυσού, τάξοντάς του ότι θα έδινε άλλες τόσες καί στούς κληρικούς που ύπηρετούσαν στο Πατριαρχείο. ‘Ετσι οι άπιστοι του Πατριαρχείου έξέστησαν καί ό γάμος αυτός έγινε.

Την άλλη μέρα το πρωί, έλήθησαν με τή σειρά τους καί οι συγκλητικοί γιά νά υποβάουν τά σέβη τους στο νέο μοναρχή καί ν’ άποχωρητήσουν τόν παλαίο, τού οποίον ή ζηδεία θα γινόταν την ήμέρα εκείνη. ‘Και ένδο—γράφει ό Ψελλός—μετέφεραν στον τάφο του τόν αυτοκράτορα Ρωμανό, ό όποιος είχε αρχίσει πειά ν’ αποσιντιδεται, μέσα στο ‘Ιερόν Παλάτιον, οι ύψηλοι άξιωματικοί του Κράτους, γονάτιζαν με σεβάσιο μπρος στο Μιχαήλ καί τού φιλούσαν τόν χέρι...»

‘Από την ήμέρα αύτη, την αυτοκρατορία άρχισε ουσιαστικά νά την διοική ό έννοχος ‘Ιωάννης, ό αδελφός του νέου αυτοκράτορος.

‘Ηταν άνθρωπος έξυπνος, άπορασιατικός, με σπάνια πολιτικά χαρίσματα καί οικονομολόγος πρώτης τάξεως. Παρακολουπούσε όλα όσα γινότουσαν γύρω, καί άκόμη, καί όταν μεθοδισε στα συμπόσια

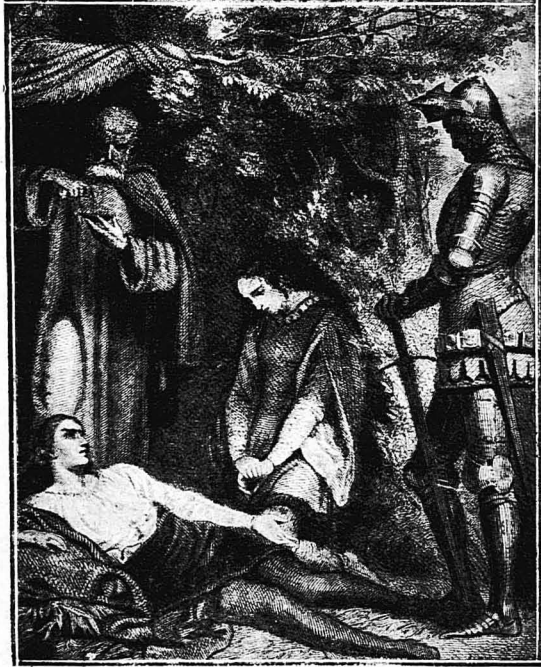
του άνακτόρου, είχε πάντοτε τά μάτια τόν τέρσασα. Γι’ αυτό μάλιστα τόν φοβόντουσαν περισσότερο, όταν ήταν μεθυσμένος, πού όταν ήταν νηστικός. ‘Ηταν μέχρι πάθους άφοσιωμένος στον έδολοφόρο του καί τόν έλάτρευε. ‘Ολες τες φιλοδοξίες του τις είχε γιά αυτόν μόνο καί είχε θέσει όλόκληρο τόν ένάτο του στη διάθεσί του. Αύτός ό όποιος άλλοτε είχε ρίξει τόν Μιχαήλ στην άγκαλιά τής Ζωής, έβρισκε ότι τώρα, που αύτη τόν είχε κάνει αυτοκράτορα, ή έννομοσύνη άπέναντί της ήταν πράγμα άγιστο.

‘Ο Μιχαήλ, μόλις άνέθηκε στο θρόνο, άρχισε νά περιποιείται έξαιρετικά την αυτοκρατορία, νά δείχνει πειθήνιος σ’ όλες τες δειξίες καί νά ζητά νά την εύχαριστήση με κάθε τρόπο. Μά ζήτησε, κατόπι τόν συμβουλών καί τόν παραδέξουν τού αδελφού του, φοβούμενος μήπως σε λίγο ακολουθήση την τύχη τού προατόρου του, άλλαξε στίσι άπέναντί της.

Κ’ έν πρώτος έξόρισσε όλους τούς έννομιένους της. ‘Επειτα πήρε άποφασιστικά στα χέρια του την έξουσία καί διάταξε την αυτοκρατορία νά κλειστή στο γυναικωνίτη της καί νά μιν παρνοιάζετα πειά στις έπίσημες πορτές. Συγχρόνως άπομάκρυνε από κοντά της τούς έννοχους της, τις πιο πιστές από τις γυναίκες της καί, στη θέσι τους, έδωσε γιά νά την επιβλέπουν δικές του συγγενείς. ‘Ενας άξιωματικός άφοσιωμένος στο Μιχαήλ άνέλαβε τήν ύπηρεσία τόν τιμών τής αυτοκρατορίας, ή οποία σε λίγο άπομονώθηκε τόσο, ώστε δέν μπορούσε πειά νά δέχεται κανένα, άν δέν ήταν γνωστός στον αυτοκράτορα ό σκοπός τής έπισκέψώς του!

Τής άτηγόρησαν άκόμη νά βρωιά νη από τόν διαμερισμά της, νά κείνη περπάτους, νά πηγαίνη στο λουτρό, χωρίς την ειδική άδειά του αυτοκράτορος! ‘Οστόσο ή Ζωή ύπόμεινε όλες αυτές τες ταπεινώσεις καί τούς έξευτελισμούς, μ’ έγκατέφησε, χωρίς νά παραπονείται, χωρίς νά διαμαρτυρητά σε κανένα, πού’ όλη τή μεγάλη όδίνη που έννοισθε βαθιά στην καρδιά της.

Μά εκείνο που την έκανε νά θλιβεται διπλάσια ήταν ότι ό Μιχαήλ, τόν όποιον τόσο είχε αγαπήσει, άπομακρυνόταν τώρα οργά—οργά με φοβική από κοντά της καί δέν ήθελε πειά νά την δει. Τό έκανε αυτό, γιαντί έδοκιμάζε κάτωα στενωχώρια, έπειδή τής είχε άναπαυώσει τις τόσες ενεργείες με τόση άχαριστία, καί γιαντί, από ήμερα σε ήμερα, ή κατάστασις του χειρότερησε. ‘Η κρίσις τής επιληψίας τόν έβαναν συχνότερες καί έντονότερες καί έτορνε μήπως τόν πάση καμιά άπ’ αυτές μπροστά στη Ζωή. ‘Εξ άλλου ό Μιχαήλ, ό όποιος δέν ήταν κακός άνθρωπος, έννοισθε μεγάλες τύψεις γιά τά άμαρτήματά του καί ζητούσε με κάθε τρόπο νά έξλεισθή γιά’ αυτά. Οι μόνοι άνθρωποι τούς όποιους συναναστρεφόταν ήταν οι μοναχοί καί μέσ’ στο παλάτι του περισιωχόταν από άσεχητά ντημηνους με κουρέλια που τά μάβαναν στους δρόμους. Γι’ ν’ αυτοτιμωρηθί, κοιμόταν στα πόδια τους με τόν

‘Ο Μιχαήλ κατέφυγε σ’ ένα κελί του κήπου, έρρωτος καί τάλαιπληρμένος...

κομή του βασιλομένου σε μία σανίδα και το κεφάλι του άνοιχταμένο σε μία πέτρα. Επίσης πολλές φορές κατέφευγε σ' ένα πρόχειρο κτίσμα στον κήπο, μ' ένα μονόκρο σωματιώματα, άρρωστος και ταλαιπωρημένος. Έχτις όλοένα νουστήρια μ' εκκλησίες, μάλιστα δέν έγγαλιάνε ούτε τους αρχιερείς, ούτε τους σωματιώτες του πόλεως. Τότε οι μοναχοί, στους οποίους εξομολογήθηκε τις τρέλλες και τ' άγγελημάτα του, τον διάταξαν να διακομή κάθε σαββατο δέσμι με την αυτοκράτειρα. Και ο Μιχαήλ έπάκουσε στις προσταγές του.

Ύστερα άπ' αυτό, η Ζωή δέν μπορούσε πια να μείνη έποταγμένη. Ήξερε πως ήταν δημοφιλής στο Βυζάντιο και έλευαστάτης κατά των περιορισμών, τους οποίους της επέβαλαν. Σε λίγο μάλλον έτόλμασε άνομο περισσότερο μ' έπεχείρισε να δηλητηριάσει τον έννοχο Ιωάννη, λογαριάζοντας ότι άμα γλίτωνε από την έπιδρασί του ο Μιχαήλ, τον όποιον αγαπούσε πάντοτε, θα ξαναγύριζε στην άρχαία της. Μά η άποτέμιά της αϊτή άποτέμνη και το μόνο άποτέμεια της ήταν να έυδεινωθή η θέσις της και να αϊζηθούν οι περιορισμοί της.

Η κατάσταση αϊτή βάσταζε χρόνια όλοζήρια. Ένωσταξή, ο αυτοκράτορ χειρότερος όλοένα, καταβάλλόμενος και από την έξαρετική δραστηριότητα που άφείρωνε στη διακυβέρνηση του Κράτους. Ένωσταξή και ο ίδιος πως η Ζωή του ήταν λίγη. Συγχρονως, έπειδή η τύχη του τον έβουανίζαν όλοένα και πιο πολύ, θέλοντας να τελείωση τις ήμερες του με χριστιανική γάληνη, κίεστηκε το Δεκέμβριο του 1041 σ' ένα μοναστήρι, όπου φερεσε το όνομα του καλοζέου.

Μόλις η είδησις αϊτή έφτασε στον αυτοκράτορ γυναικονίτη, η Ζωή, τρέλλη από τον πόνο της, θέλησε να δη άνάμη μια φορά το σπύργο της, από το σπύργο που έλάτρευε άνάμη, που δέν μπορούσε να λησμονήσει και, παραβάνοντας κάθε έθιμοταξία, έτρεξε πεζή στο μοναστήρι, για να τον άποχατηρήσει για τέλεινατα φερα.

Μά ο Μιχαήλ, θέλοντας να πεθάνη έν ειρήνη, άνήθηξε να δεχθή τήν γυναικα που τον αγαπούσε και που τόρα τον έχανε. Ύστερα από λίγες ήμερες πέθανε...

Από καιρό τόρα, ο έννοχος Ιωάννης είχε προβλέψει όλα αϊτα και είχε λάβει τα μέτρα του. Γι' αϊτό είχε φροντίσει σ' είχε πάρσει τον άδελφού του ν' ανεβήσει στο θρόνο ός αυτοκράτορα ένω ανεφίό τους, που λεγόταν και αϊτός Μιχαήλ, έξασμαζόντας σ' αϊτόν και τη διαδοχή του. Η Ζωή, η όποία, παρ' όλους τους έξεμειλισμούς στους οποίους την επέβαλε ο σπύργος της, ήταν εύτιχης όσάκις μπορούσε να του παραμυτωποίηση και την πιο παραμυτώη του επιθυμία, δέχτηκε προθύμα να υιοθετηθ όν ανεφίό του Μιχαήλ έπείσμος και τον έστειρε Κίσαρα και διάδογο του θρόνου.

Όπως όλοι οι άλλοι συγγενείς του, έτσι και ο Μιχαήλ αϊτός ήταν ταπεινή καταγωγή. Ο πατέρας του μάλλον όούινε στο λιμάν της Κωνσταντινούπολης ως καλαφάτης στα καραβία και γι' αϊτό το λόγο ο λαός του Βυζαντίου είχε κολλησει στο νεο του αυτοκράτορα το παρατσούκλι: Μιχαήλ ο Καλαφάτης, με το όποιο έμεινε και γνωστός στην ιστορία. Ο Μιχαήλ ήταν καλός, άχαριστος, κρυφίνους και έτρεφε κρυφά μίσος έναντιον όλων όσων τον είχαν εσεργητήσι. Ο θεός του, ο αυτοκράτορ Μιχαήλ, που τον ήξερε καλά, δέν τον αγαπούσε καθόλου και τον κρατούσε μακριά άπ' τις υποθέσεις της Αϊλής.

Όταν πέθανε όλοζοζο Μιχαήλ IV, τον διαδέχτηκε στο θρόνο ο ανεφίός του Μιχαήλ V. Η Ζωή, με την άδωντη ψυχή της, δέν έφερε καμιά αντίρησι σ' αϊτό, γιατί ο έννοχος Ιωάννης, πέφοντας τόρα στα πόδια της, της όρξιστηκε ότι ο θετός νός της, ανεβάνοντας στο θρόνο, ίονο τον τίτλο του αυτοκράτορος θα είχε, ένω αϊτή θα διεγερξέτο όλη την έξουσία.

Ο νέος όμιος αυτοκράτορ έπλήρωσε όσχημα όλους όσων τον είχαν ανεφίους στο θρόνο. Η πρώτη του δοξολά μάλλον ήταν ν' άποκαθήσει από το παλάτι το θείο του Ιωάννη και να βάλη, ως προθυκόζο, στη θέσι του έναν άλλο θείο του, τον Κωνσταντίνο. Έπειτα στράφηκε έναντιον της Ζωής, την όποια άλλοτε προσελείτο πως έλάτρευε σαν παραμυτώη του μητέρα.

Άλλα για τας διώξεις που έπέστη η Ζωή άπ' αϊτόν, για την αμνηστη έπανόστασι που έπαλοόθησε και για πολλά άλλα δραματικά γεγονότα που έλαβαν χώραν στο Βυζάντιο την έποχή εκείνη, θα μιλήσουμε στο προσεξές.

Η ΘΑΝΑΣΙΜΗ ΒΡΕΣΙΑ

Κάποιος Άγγλος εύγενής πληροφορήθηκε μια μέρα ότι δυο κρυφές γνωστές του μάλλων και διάκωσαν τις σχέσεις των. Ο εύγενής άώσιος προσεχτικά την έξιστόρησι της φιλονεικίας και στο τέλος φώτισε εκείνον που του είχε φέρει την είδησι:

- Δέν μου λέτε, μήπως τυχόν ειπε η μια την άλλη όσχημη;
- Όχι.
- Ε, τότε αναλαμβάνω έγώ να τις συμφιλώσω...

ΤΑ ΦΑΙΔΡΑ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΜΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΕΝΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ

Ο βασιλεύς Λουδοβίκος στο Άργος. Ο Χρηστάκης Βλάσης έτοιμάζεται να τον υποδεχθή. Ο Λογιώτατος Ίωάννης Ζουλουφιάδης γράφει την προσφώνησι. Ο τετρακίονιος Ξυρής. Οι Άργεΐτες ξεκαρδίζονται στα γέλια. Ο Λουδοβίκος στην καλύβα του λογιώτατου, κλπ.

Κατά το 1836, ο βασιλεύς της Βαυαρίας Λουδοβίκος, πατέρα του Όθωνος, θεμιός φιλέλληνα και θαυμαστής του άρχαιου Έλληνικού πολιτισμού, έπεσέφθη την Ελλάδα και θέλησε να κάνει μια περιουσία στην Πελοπόννησο. Έπληξε λοιπόν και στο Άργος.

Δημαρχος τότε της ιστορικής αϊτής πόλεως (ό και πρώτος δημαρχος του Άργους) ήταν ο Χρηστάκης Βλάσης, διάσημος Άργεΐτης, βουλευτής της πρώτης περιόδου κατά την Έπανόστασι και γεροστιαστής επί Όθωνος, άπόγονος μεγάλης, παλιάς και πλουσιωτάτης Άργεΐτικης οικογενείας, πιστούς του στρατηγού κ. Πετριλέως Βλάσης.

Μόλις ο Χρ. Βλάσης είδοθη από την Κυβέρνησι ότι έπρόκειτο να έπισκεφθή την πόλι ο βασιλεύς Λουδοβίκος, έτοιμάσθηκε να έτοιχεξή με σημαίες, ποροβολίσμος και έγγυθια θρανα τον ήμερο, άλλα και να τον προσφωνήσει καταλίμως, σύμφωνα με την απαράβατη συνήθεια όλων των δημαρχων του τόπου.

Ο αγαθός όμιος δημαρχος δέν ήξερε πολλά γράμματια, και σέφθηκε ότι άσφαλέστερο θα ήταν να καταφύγη στα φώτα άλλων.

Ζούσε τότε στο Άργος ένας εύφροστατος δικολόβος, όνομαζόμενος Ιωάννης Ζουλουφιάδης, έπιλεγόμενος άπ' το λαό λογιώτατος, γιατί φημιόταν για τα εργάματα του. Σ' αϊτόν λοιπόν τότε ήταν και αϊτός του, κατέφερε ο δημαρχος για να τον συντάξη «έναν καλό λόγο».

Φαίνεται όμιος ότι ο λογιώτατος ήταν ποσική κάλτα του Μισόλου και σέφθηκε να του παίξει παιχνιδί του δημαρχου.

Ο δημαρχος είχε ένα φρεσά έλάττωμα: Ήταν τσεβός, και το ήξερε ο λογιώτατος. Και άκριβώς γι' αϊτό η προσφώνησι που συνέταξε όρξισε με την έξησι δυσκολοφροσθη φράσι: «Μετά τον τετρακίονιον Ξυρην, η Έλλάς κλπ. κλπ.»

Ο βασιλεύς Λουδοβίκος έφτασε στο Άργος και μίτριε στην πόλι από το βόρειο μέρος. Η υποδοχή όφισθη να γινή έξω και προς δυομάς του μεγάλου σπιτιού Έούδωνος, όπου τότε έπήγε εθούζορη πλατεία, μαζώνταν εκεί όλες η Άρχές και οι πρόχριστοι της πόλεως, και από τους πρώτους ο δημαρχος Χρ. Βλάσης με το Δημοτικό Συμβούλιο, φοιστανέλλοφροσι όλοι.

Μόλις εφάνη ο βασιλεύς Λουδοβίκος, ο δημαρχος ανεβάνει σ' ένα τραπέζι, που θα του εχρησίμευε ως ποροζο βήμα, και να τον προσφωνήσει. Άλλ' ο δυστιχής δημαρχος, τρανός όπως ήταν, άόχητηκε κι' από την εμφάνισι της βασιλικής ακολουθίας και τα έχανε. Δέν μπορούσε ν' αόφροσθη ούτε την πρώτη λέξι—τον τετρακίονιο Ξυρην, την όποία ο ποροζο λογιώτατος του είχε δάλα έπιτηδες στο στόμα για να του τορπίλιση την προσφώνησι. Άκούστικαν μόνο μερικές άσυνάρτητες συλλαβές μετά τον τρε-τρά-τρε-τρε...» και ο δυστιχής δημαρχος κατέβηκε η μάλλον έπεσε από το βήμα καταζώλωμος, καταντροπισμένος, ένω γύρω του ξεπολούσαν άκράτητα τα γέλια. Ήνοι και Άργεΐτες δέν μπορούσαν να κρατηθούν...

Η σσηνή ήταν κομμοταρξική. Ο δημαρχος έφροξε έκστρατιές ματιές στον παριστάμενο Ζουλουφιάδη. Και ο λογιώτατος—που αϊτό άκριβώς έπεριόμενε—ανεβάνει στο τραπέζι και άπαγγέλλει με στόμφο όλόζορη την προσφώνησι.

Μετά τότο, ο βασιλεύς έμτριε στην πόλι, έπισκεφθή το δημαρχο και εδύεξή τις λουές τοικές Άρχές και τους ποροζους του Άργους, που είχαν έφθει με τις καθαρές φοιστανέλλες τους. Έξέφρασε επίσης την επιθυμία να έπισκεφθή και το λογιώτατο Ιωάννη Ζουλουφιάδη, που τον είχε τόσο πομπαζόσε ως εφάνησι. Μόλις τού έμαθε ο Ζουλουφιάδης, τρέξει στο σπίτι του, που ήταν κοντά στην έξουσία του Ηρόδοφρου, έμνέτα και συνθέτει μια έπιγραφή, τη γράφει με μεγάλα γράμματια σε μια σανίδα και την κρεπά πάνω από την έξουζορα του σπιτιού, η μάλλον της πληνώχιστης καλύβας του.

Ύστερα από λίγη ώρη, ο βασιλεύς Λουδοβίκος, ακολουθούμενος από μεγάλω έπιτελή, έπισκεφθή το σπίτι του λογιώτατου.

Όταν έφτασε εκεί, ο Έλληνομαθής βασιλεύς έστάθη, ιδιάβάσε την περίεργη έπιγραφη και έχιμογέλασε. Η έπιγραφη έλεγε:

«Μικρόν ύπάρχο οί ημα, άλλ' ένδον ειμαι μέγα. Μονόεργη έχω θεατά και εύλοβού το έρβα!»

Το Ζουλουφιάδη αϊτόν τον εχρησιμώσιμενος ο Βυζάντιος στη «Βαβυλωνία» του. Είλε ο σπαρταριστός πίνος του Λογιώτατου, παίνγνωστος, τότε στις δυο γειτονικές πόλεις Άργος—Ναύπλιο.